

HLAVA I VYDÁVÁNÍ CESTOVNÍCH DOKLADŮ

Díl 1 Pojem, druhy a používání cestovních dokladů

Pojem a používání cestovního dokladu

§ 2 [Pojem, druhy a používání cestovního dokladu]

(1) Cestovní doklad je veřejná listina opravňující občana k překračování státních hranic České republiky (dále jen „hranice“) přes hraniční přechod, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána, (dále jen „mezinárodní smlouva“). Cestovním dokladem občan prokazuje své jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné číslo, podobu, státní občanství České republiky¹⁾ (dále jen „státní občanství“) a další údaje zapsané nebo zpracované v cestovním dokladu podle tohoto zákona.

(2) Cestovní doklad je zakázáno požadovat a přijímat jako zástavu a odebírat jej při vstupu do objektů nebo na pozemky.

(3) Je zakázáno pořizovat jakýmikoliv prostředky kopie cestovního dokladu bez souhlasu^{1a)} občana, kterému byl cestovní doklad vydán, pokud zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva nestanoví jinak.

(4) Údaje zpracované v nosiči dat s biometrickými údaji (§ 5 odst. 2) nelze zpracovávat jiným způsobem, než jaký stanoví zákon.

¹⁾ Zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění zákona č. 272/1993 Sb., zákona č. 140/1995 Sb., zákona č. 139/1996 Sb. a zákona č. 194/1999 Sb. Zákon č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů.

^{1a)} § 5 zákona č. 101/2000 Sb., ve znění zákona č. 177/2001 Sb.

I. Pojem cestovní doklad

Cestovní doklad je veřejnou listinou, která opravňuje občana k překračování státních hranic ČR, a to k překračování vnitřní hranice, tj. v rámci schengenského prostoru, a k překračování vnější hranice, tj. mimo schengenský prostor na leteckém hraničním přechodu. Cestovním dokladem se prokazuje totožnost držitele při cestách do zahraničí.

Cestovním dokladem tedy rozumíme veřejnou listinu, na jejímž základě dochází k ověřování identity osoby, která je držitelem takového dokladu. Veřejnou listinou se dle § 567 a násl. zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, rozumí listina, která je vydána orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci, nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon. U veřejné listiny se předpokládá její autenticita (plný důkaz o původu listiny od orgánu nebo osoby, které ji zřídily, o době pořízení listiny), jakož i pravdivost údajů (skutečností) v ní uvedených, pokud se neprokáže opak – *argumentum a contrario*. Případné padělání či pozměnění veřejné listiny je postihováno dle příslušných právních předpisů trestního práva (§ 348 tr. zákoníku). Pojem veřejná listina je rovněž upraven např. v trestním zákoníku (srovnej § 131 tr. zákoníku).

Cestovním dokladem občan dokládá (prokazuje) **základní identifikační osobní údaje**. V cestovním dokladu je uvedeno mimo jiné jméno, případně jména, příjmení, rodné číslo, podoba, státní občanství a další údaje zapsané v cestovním dokladu. Cestovní doklad je tedy dokladem o státním občanství, podobně jako např. občanský průkaz (srovnej § 2 zák. o občanských průkazech).

II. Zákazy spojené s používáním cestovního dokladu

Odstavce 2 a 3 představují deklaratorní ustanovení o tom, že je jednak zakázáno cestovní doklad požadovat a přijímat jako zástavu a odebírat jej při vstupu do objektů či na pozemky a rovněž je zakázáno pořizovat jakýmkoli prostředky kopie cestovního dokladu bez souhlasu občana, kterému byl cestovní doklad vydán, pokud zvláštní zákon či mezinárodní smlouva nestanoví jinak. Porušení obou výše uvedených ustanovení je následně postihováno v rámci přestupkového řízení a to dle § 34a odst. 1 písm. h) a i) zák. o cestovních dokladech.

Úřad pro ochranu osobních údajů (dále jen „ÚOOÚ“) je ústředním správním úřadem pro oblast ochrany osobních údajů. ÚOOÚ je tedy dozorovým úřadem, který v praxi často dochází k závěrům, že pořizování a uchovávání kopií různých druhů osobních dokladů je častým jevem ve společnosti. Kopie cestovního dokladu sama o sobě není svým významem ekvivalentem originálního dokladu, nicméně uchovávání jeho kopie je považováno za zpracování osobních údajů ve smyslu zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, přičemž by takové zpracování mělo probíhat v mezích a v souladu s právními předpisy.

Při zpracování osobních údajů uvedených v cestovním dokladu, respektive při pořizování kopie cestovního dokladu je třeba **souhlasu občana**. Pojem

souhlas byl vymezen v § 5 zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který byl nahrazen od 24. dubna 2019 zákonem o zpracování osobních údajů. Definice pojmu **souhlasu subjektu údajů** vychází z principů svobodného, vědomého a informovaného projevu vůle fyzické osoby, jak již tradičně vyjadřují příslušná ustanovení občanského zákoníku týkající se problematiky právních úkonů v obecné rovině (srovnej § 87 a § 88 obč. zák.).

Nabytím účinnosti zákona č. 559/2004 Sb., kterým se mění zákon o cestovních dokladech dnem 1. ledna 2005 novelizovaných ustanovení zákona o cestovních dokladech obecně platí zásada, že pořizování kopie cestovního dokladu je zakázáno.

Z této zásady platí v principu dvě výjimky, a to pouze:

- v případě, že občan-držitel tohoto osobního dokladu vyjádří souhlas s pořízením kopie,
- v případě, že pořizování kopií je stanoveno zvláštním právním předpisem nebo mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána.

V těchto dvou výše uvedených případech je možné takovou kopii pořídit, uchovávat a zpracovávat za předpokladu dodržení dalších ustanovení zákona o zpracování osobních údajů a souvisejících předpisů.

Údaje zpracované v nosiči dat s biometrickými údaji nelze zpracovávat jiným způsobem, než jaký stanoví zákon. V tomto ustanovení zákonodárce deklaroval, že údaje, které jsou obsaženy v nosiči dat s biometrickými údaji, není možné využívat či zpracovávat jinak, než stanoví zákon. Je zde explicitně stanoveno, že pouze zákonná úprava má oporu ve zpracování údajů v nosiči s biometrickými údaji. Cestovní doklad, který obsahuje uvnitř datové stránky nosič s biometrickými údaji, je citlivým elektronickým zařízením, a proto je nutné jej chránit především před extrémními teplotami, vlhkostí a tlakem, ohýbáním nebo jiným mechanickým poškozováním anebo vystavováním jiným extrémním zátěžím.

§ 3 [Překračování státních hranic]

(1) Překročit vnější hranici^{1a)} přes hraniční přechod lze jen s platným cestovním dokladem, v provozní době a v souladu s účelem zřízení hraničního přechodu. Občan může použít k překročení vnější hranice cestovní doklad jiného státu, pokud je také jeho občanem. K překročení hranice^{1b)} s členským státem Evropské unie lze jako cestovní doklad použít i občanský průkaz^{1d)}. Občanský průkaz lze použít jako cestovní doklad také

k překročení vnější hranice^{1a)}, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva nebo pokud je cizí stát, který uznal občanský průkaz jako cestovní doklad, uveden v seznamu států, do nichž lze vnější hranici^{1b)} překročit s občanským průkazem. Tento seznam zveřejňuje Ministerstvo zahraničních věcí sdělením ve Sbírce zákonů.

(2) Stanoví-li mezinárodní smlouva, že vnější hranici lze překračovat na jiných místech, než na hraničních přechodech, (dále jen „jiné místo“), lze jiné místo používat jen v rozsahu stanoveném takovou mezinárodní smlouvou.

(3) Občan překračující vnější hranici je povinen na výzvu předložit svůj cestovní doklad a strpět jeho kontrolu včetně ověření pravosti cestovního dokladu a ověření své totožnosti pomocí osobních údajů zapsaných v cestovním dokladu, popřípadě porovnání biometrických údajů (§ 5 odst. 2) zpracovaných v nosiči dat prostřednictvím technického zařízení umožňujícího srovnání aktuálně zobrazených biometrických údajů občana s biometrickými údaji zpracovanými v nosiči dat cestovního dokladu, jde-li o cestovní doklad obsahující nosič dat s biometrickými údaji. Ověřením totožnosti podle věty první se pro účely tohoto zákona rozumí identifikace občana jako držitele cestovního dokladu podle fotografie a dalších údajů obsažených v cestovním dokladu provedená též s využitím biometrických údajů (§ 5 odst. 2), jde-li o cestovní doklad obsahující nosič dat s biometrickými údaji. Výzva k předložení cestovního dokladu a jeho kontrola přísluší Policii České republiky (dále jen „police“). Policie neumožní překročení vnější hranice^{1c)} s občanským průkazem, jestliže má občan podle zvláštního právního předpisu^{1d)} uloženo omezení spočívající v zákazu vycestování do zahraničí. Na vnitřní hranici se kontrola cestovního dokladu provádí v případě přijetí rozhodnutí vlády o zajišťování ochrany vnitřních hranic podle zvláštního právního předpisu^{1f)}.

(4) Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“) vyhláší sdělením ve Sbírce zákonů seznam hraničních přechodů a rozsah provozu na těchto přechodech.

^{1a)} § 5 zákona č. 101/2000 Sb., ve znění zákona č. 177/2001 Sb.

^{1b)} Zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic).

^{1c)} Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění zákona č. 491/2001 Sb.

^{1d)} Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

Čl. 4 odst. 1 a čl. 5 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.

¹⁰⁾ Zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic).

¹⁴⁾ Trestní řád.

I. Překračování státních hranic

Při překračování vnější hranice je občan povinen na výzvu Policie ČR předložit cestovní doklad ke kontrole. Příslušník Policie ČR zkontroluje, zda je cestovní doklad platný (zda nebyla hlášena jeho ztráta či odcizení, která by se promítla v mezinárodních databázích Europolu a Interpolu). Na některých leteckých hraničních přechodech se provádí kontrola přes tzv. eGate bránu – pouze v případě, jde-li o doklad s biometrickými údaji. Na vnitřní hranici v rámci Schengenu se kontrola zpravidla neprovádí.

K překročení hranice s členským státem EU je též možné jako cestovní doklad použít i občanský průkaz, a to jak se strojově čitelnými údaji a kontaktním čipem, tak i občanský průkaz bez strojově čitelných údajů s dobou platnosti 1, 3 či 6 měsíců. Občanský průkaz je též možné využít k překročení státní hranice, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva nebo pokud cizí stát, který uznal občanský průkaz jako cestovní doklad, je uveden v seznamu států, do nichž lze vnější hranici překročit s občanským průkazem.

V současné době eGate brány podporují elektronické občanské průkazy německých cestujících. Krátce po implementaci 17 ks eGate bran na letišti Václava Havla byl systém eGate bran rozšířen o možnost použití německého biometrického občanského průkazu jako dalšího podporovaného cestovního dokladu. Znamená to, že každý německý občanský průkaz, který obsahuje biometrické údaje dle standardu ICAO, může být systémem eGate využit při přechodu státní hranice České republiky. Tímto se rozšířila množina možných uživatelů systému při zachování maximální míry bezpečnosti.

Seznam států, do nichž lze překročit vnější hranici s občanským průkazem, je zveřejněn ve sdělení č. 288/2016 Sb., ve kterém Ministerstvo zahraničních věcí ve smyslu zákona o cestovních dokladech sděluje, že je možné překročit vnější hranici s občanským průkazem, a to do států: Albánská republika, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Gruzie, Makedonská republika, Moldavská

republika a Srbská republika. Tento výčet zahrnuje státy, které sice nejsou členy EU, ale dle mezinárodní smlouvy je možné do těchto států cestovat na občanský průkaz.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že oprávnění překročit hranice má pouze občan, který je držitelem platného cestovního dokladu.

II. Projekt automatizovaného systému kontroly ePasu na mezinárodních letištích – systém Easy-GO (eGate)

Projekt automatizované kontroly ePasu na mezinárodních letištích je jedním z projektů programu CZ14 z tzv. Norských fondů, jehož cílem je zvýšení efektivnosti a bezpečnosti při hraničních kontrolách na mezinárodních letištích. Systém EasyGO (dále jen „eGate“) je v současné době v ČR implementovaný na Letišti Václava Havla Praha.

III. Popis systému eGate

Pojem eGate je název projektu, pod kterým je evidován Ředitelstvím služeb cizinecké policie, přičemž eGate je slangový název koncových zařízení (bran) pro biometrickou kontrolu cestovních pasů. Systém eGate je komplexní systém, který se skládá z koncových zařízení (bran) a systému řízení (serverů a software). Tyto eGate jsou určeny pro rychlé a spolehlivé automatizované tzv. strojové odbavení cestujících při příletu i odletu z ČR. Systém eGate využívá integrovaný dvoufázový proces automatické hraniční kontroly cestujících (ověření cestovního dokladu a biometrická verifikace), kteří disponují elektronickým cestovním dokumentem dle specifikace ICAO 9303, BSO a ISO, a to včetně všech předchozích verzí těchto standardů. V systému eGate lze definovat kritéria pro cestující, kteří jsou oprávněni systémem automatické hraniční kontroly využít na základě svého věku, národnosti a typu cestovního dokladu.

Rozhodnutí, zda je cestující oprávněn použít systém automatizované hraniční kontroly nebo ne, je realizováno na základě osobních dat v dokumentu, tzn. že cestující musí splnit všechna níže uvedená kritéria:

- eGate mohou použít pouze cestující s cestovním pasem obsahujícím biometrické údaje (pas označený symbolem dle specifikace ICAO9303 – obrázek č. 1);
- eGate mohou použít pouze osoby ze zemí EU, Norska a Švýcarska;
- osoby musejí být starší 15 let.

Obrázek č. 1: Biometrický pas dle specifikace ICAO9303

Cestující, kteří nesplňují výše uvedené tři podmínky, musí použít standardní hraniční kontrolu na přepážce obsluhované policistou. Cestujícímu ke vstupu/výstupu do/z schengenského prostoru stačí pouze platný cestovní doklad obsahující biometrické prvky, které jsou elektronicky načítány z dokladu, automaticky vyhodnoceny a porovnány s obličejem vstupujícího. Systém pak samostatně provede vyhodnocení biometrických dat a uvolní průchod hraniční kontrolou nebo naopak vstupu zamezí. Totožnost cestujících ověřuje výhradně elektronický biometrický systém bez další přítomnosti policisty. Automatický eGate usnadňuje a urychluje proces odbavení nejen cestujícím, ale i policistům provádějícím hraniční kontrolu. Standardní doba odbavení policistou představuje 30 až 40 vteřin, zatímco odbavení v eGate trvá cca 15 vteřin.

Na Letišti Václava Havla Praha je umístěno:

- 9 ks eGate v lokalitě Přílet – Terminál 1,
- 8 ks eGate v lokalitě Odlet – Terminál 1.

Obrázek č. 2: eGate brány

IV. Základní popis eGate

Systém eGate se skládá ze:

- čtečícího zařízení – čtečky pasů a displeje, na kterém jsou zobrazovány informace o úspěšnosti načtení údajů z pasu a pokyny cestujícímu ke vstupu do brány;
- digitální kamery ve výstupních dveřích (umí se přizpůsobit výšce cestujícího);
- LCD monitoru ve výstupních dveřích, na kterém je zobrazován reálný obraz z kamery;
- dvou párů výsuvných bran
 - vstupní dvoukřídlá branka se automaticky otevře po načtení strojově čitelné zóny e-pasu. Po načtení a kontrole strojově čitelné zóny dokladu se automaticky prověřují identifikační údaje o cestujícím v policejních databázích,
 - výstupní brána se automaticky otevře po souhlasném vyhodnocení fotografie z čipu v pasu s právě pořízeným snímkem cestujícího.

Obrázek č. 3: Základní popis eGate brány

